

DRUK Nr 43

WKS.411.1.2024

**Pan
Wiesław Tadeusz Grzymała
Przewodniczący
Rady Miejskiej Łomży**

dot. Sprawozdania z realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Łomża za lata 2022-2024

Zgodnie z art. 87 ust. 5 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami przedkładam sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Łomża za lata 2022 – 2024.

Z up. Prezydenta Miasta

**Andrzej Stypułkowski
ZASTĘPCA PREZYDENTA MIASTA**

GŁÓWNY SPECJALISTA

Roman Borawski

**NACZELNIK
Wydziału Kultury, Sportu
i Inicjatyw Społecznych**

Kornelia Duda

**SPRAWOZDANIE
Z REALIZACJI W LATACH 2022-2024
GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA ŁOMŻA NA LATA
2022-2025**

I. Wstęp

„Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łomża na lata 2022-2025” został sporządzony przez Prezydenta Miasta Łomża na podstawie przepisów art. 87 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2022 poz. 840 ze zm.), zwanej dalej Ustawą, oraz zgodnie z wytycznymi Narodowego Instytutu Dziedzictwa. Program, po uzyskaniu pozytywnej opinii Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków pismem z dnia 8 lutego 2022 r., znak: Ł.5120.8.2021.ECH, został przyjęty przez Radę Miejską Łomży Uchwałą nr 494/LIII/22 z dnia 27 kwietnia 2022 r.

Zgodnie z zapisami art. 87 ust. 5 Ustawy, Prezydent Miasta jest zobowiązany do sporządzania, co dwa lata, sprawozdania z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami i przedstawienia go Radzie Miasta.

Niniejsze sprawozdanie obejmuje okres od 27.04.2022 r. do 30.04.2024 r. i odnosi się do wyznaczonych w Programie priorytetów.

II. Cele i charakterystyka Programu

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łomża ma na celu zahamowanie degradacji substancji zabytkowej miasta, zachowanie wartościowych zasobów jego dziedzictwa kulturowego, kształtowanie atrakcyjnego wizerunku miasta Łomży oraz popularyzacja wśród mieszkańców wiedzy o zabytkach i historii miasta.

Cele szczegółowe Programu to:

1. włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
2. uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
3. zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;

4. wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
5. podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
6. określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
7. podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Program został opracowany zgodnie z założeniami polityki państwa w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami i (uwzględniając treści dokumentów z poziomu regionalnego i lokalnego) stanowi strategię ochrony dziedzictwa kulturowego gminy, wyznaczając kierunki działań w zakresie organizacyjnym, finansowym, promocyjnym i ochronnym.

Na potrzeby programu opieki nad zabytkami dla miasta Łomża na lata 2022-2025 wyznaczono trzy podstawowe priorytety:

Priorytet I

Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego miasta.

W ramach Priorytetu I ustalono trzy kierunki działań związanych z:

- zahamowaniem procesu degradacji zabytków i doprowadzeniem do poprawy ich stanu zachowania,
- wspieraniem inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- podejmowaniem współpracy z właścicielami zabytków położonymi na terenie miasta.

Priorytet II

Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego

W ramach Priorytetu II ustalono trzy kierunki działań związanych z:

- realizowaniem zadań kompetencyjnych samorządu dotyczących opieki nad zabytkami, jako potwierdzenia uznania znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju miasta,

- budowaniem zintegrowanego systemu ochrony dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego,
- rozszerzeniem zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego miasta.

Priorytet III

Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja, służące budowaniu tożsamości miasta i mieszkańców

W ramach tego Priorytetu ustalono trzy kierunki działań związanych z:

- opracowaniem dokumentacji zasobów dziedzictwa kulturowego miasta oraz monitorowanie ich stanu zachowania,
- umożliwieniem jak najszerszego dostępu do informacji o dziedzictwie kulturowym miasta,
- rozwojem edukacji i popularyzacji wiedzy o dziedzictwie kulturowym Łomży.

Ponadto Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta przewiduje podejmowanie działań we współpracy z Podlaskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków i udział w szkoleniach związanych z ochroną zabytków.

W 2023 r. pracownik Wydziału Kultury, Sportu i Inicjatyw Społecznych odbył szkolenie w zakresie tworzenia i prowadzenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami.

III. Realizacja założeń programowych w latach 2022-2024

Priorytet I

1. W ramach działań związanych z zahamowaniem procesu degradacji zabytków i doprowadzeniem do poprawy ich stanu zachowania przeprowadzono prace remontowe i konserwatorsko-restauratorskie przy kilku cennych dla miasta zabytkowych obiektach. Były to głównie kamienice z planowanym przeznaczeniem na funkcje mieszkaniowe. Prace te były współfinansowane przez Fundusz Dopłat w Banku Gospodarstwa Krajowego zasilany środkami budżetu państwa, w ramach rządowego programu bezzwrotnego wsparcia budownictwa mieszkaniowego. W ramach projektu „Zwiększenie zasobu lokalowego Miasta Łomża” zrealizowano poniższe projekty:

- modernizacja kamienicy przy ul. Polowej 65
(zrealizowano w latach 2021-2023),

Wartość uzyskanego dofinansowania: 4 496 968,53 zł

Wartość całkowita zadania: 6 784 782,56 zł

W ramach remontu i przebudowy budynku przy ul. Polowej 65 wykonano m.in.: roboty rozbiórkowe i demontażowe, roboty budowlane, roboty sanitarne, w tym montaż paneli słonecznych, roboty elektryczne, roboty drogowe oraz elementy małej architektury i zieleni.

– modernizacja kamienicy przy ul. Polowej 19

(zrealizowano w latach 2021-2024)

Wartość całkowita zadania: 10 757 295,29 zł. Dofinansowanie: 8 605 836,23 zł

Prace konserwatorsko-remontowe, objęły rewaloryzację zdegradowanych elementów zabytkowej kamienicy i polegały na remoncie i przebudowie fundamentów, ścian, dachu i wykonanie detali według zachowanych tzw. świątków i na bazie istniejących materiałów ikonograficznych. Projekt zakładał remont i przebudowę obiektu z zewnątrz (łącznie z uporządkowaniem otoczenia wokół obiektu) i wewnątrz, z przystosowaniem obiektu dla osób niepełnosprawnych. Dokonano adaptacji poddasza na funkcję mieszkalną.

– przebudowa, rozbudowa i nadbudowa kamienicy przy ul. Polowej 59

(planowana realizacja w latach 2024-2025, wniosek z pozytywną oceną).

Przebudowa będzie polegała na wykonaniu: robót rozbiórkowych i demontażowych, robót budowlanych, robót sanitarnych (w tym na montaż paneli słonecznych), robót elektrycznych, robót drogowych oraz elementów małej architektury i zieleni.

Okres realizacji zadania: X 2024r. – XI 2025r.

Wartość całkowita zadania (wartość wydatków kwalifikowalnych): 10 942 157,30 zł

Wnioskowane dofinansowanie: 85% wydatków kwalifikowalnych

Ponadto w latach 2020-2023 zrealizowano przedsięwzięcie „Projekt Kultura – kontynuacja rewitalizacji Starego Rynku w Łomży” (w ramach projektu oprócz modernizacji nawierzchni Starego Rynku zabezpieczono i wyeksponowano podziemne relikty fundamentów nieistniejącego ratusza)

Projekt rewitalizacji Starego Rynku w Łomży był współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020.

W dniu 17 kwietnia 2024r podjęto uchwałę nr 730/LXXXIV/24 Rady Miejskiej Łomży w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach znajdujących się na terenie miasta Łomża, wpisanych do rejestru zabytków lub włączonych do gminnej ewidencji zabytków, w ramach Rządowego Programu Odbudowy Zabytków oraz Wstępną Promesą Dofinansowania Inwestycji z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków. W związku z tym Miasto Łomża ogłosiło nabór wniosków o dotację z dofinansowaniem Rządowego Programu Odbudowy Zabytków.

W latach 2022 - 2024 r. zastosowano zwolnienia od podatku od nieruchomości w odniesieniu do budynków i gruntów wpisanych indywidualnie do rejestru zabytków pod warunkiem ich utrzymania i konserwacji dla 42 podmiotów na łączną kwotę 573 116,56 zł.

W czasie obejmującym okres sprawozdawczy prace konserwatorsko-restauratorskie dotyczące łomżyńskich zabytków wspierane były przez dotacje z funduszy Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Białymstoku oraz Podlaskiego Urzędu Marszałkowskiego.

Dotacje udzielone przez Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na wnioski złożone przez właścicieli łomżyńskich zabytków:

2022 rok.

- 1) Diecezja Łomżyńska, ul. Sadowa 3
 - remont zabytkowego budynku Katolickiej Szkoły Podstawowej im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego, ul. Sadowa 12 – VI etap – 40 000 zł.,
- 2) Zakon Mniszek Benedyktynek Opactwo Przenajświętszej Trójcy, ul. Dworna 32,
 - remont klasztoru – III etap – remont elewacji wsch. poniżej cokołu – 30 000 zł.,
- 3) Kościół Rektoralny pw. Wniebowzięcia NMP, Plac Papieża Jana Pawła 1a,
 - kontynuacja prac konserwatorskich przy elewacji – remont wieży płn. - 75 000 zł.,
- 4) Wyższe Seminarium Duchowne im. Papieża Jana Pawła II w Łomży, Katolicka Bursa Szkolna im. Ks. Kardynała S. Wyszyńskiego w Łomży,
 - remont Katolickiej Bursy Szkolnej im. Księdza Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Łomży - remont klatki schodowej - I etap - 55000 zł.,

2023 rok.

- 1) Diecezja Łomżyńska Parafia Św. Michała Archaniola w Łomży, ul. Dworna 25

- prace konserwatorskie obrazu Św. Mikołaja (XIX w) - 30 000 zł.,
- 2) Kościół Rektoralny pw. Wniebowzięcia NMP, Plac Papieża Jana Pawła II 1a,
 - kontynuacja prac konserwatorskich przy elewacji kościoła (1877) – 80 000 zł
- 3) Wyższe Seminarium Duchowne im. Papieża Jana Pawła II w Łomży, Katolicka Bursa Szkolna im. Księdza Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Łomży, Plac Jana Pawła II 1
- 4) - remont zabytkowego budynku Katolickiej Bursy Szkolnej im. Księdza Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Łomży - remont klatki schodowej - II etap - 75000 zł

2024 rok.

- 1) Kościół Rektoralny pw. Wniebowzięcia NMP, Plac Papieża Jana Pawła II 1a,
 - kontynuacja prac konserwatorskich przy elewacji – 100 000 zł.,
- 2) Diecezja Łomżyńska, Parafia Św. Michała Archaniola w Łomży - ul. Dworna 25,
 - wykonanie systemu alarmowania przeciwpożarowego w kościele pw. Św. Michała Archaniola – 70 000 zł.,
- 3) Wyższe Seminarium Duchowne im. Papieża Jana Pawła II w Łomży, Katolicka Bursa Szkolna im. Ks. Kardynała S. Wyszyńskiego w Łomży,
 - remont zabytkowego budynku Katolickiej Bursy Szkolnej w Łomży - remont instalacji ochronnych przeciwpożarowej – 100 000 zł.

Dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków udzielone przez Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego:

2022 rok.

- 1) Diecezja Łomżyńska, ul. Sadowa 3
 - remont zabytkowego budynku Katolickiej Szkoły Podstawowej im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego, ul. Sadowa 12 – VI etap – 30 000 zł.,
- 2) Zakon Mniszek Benedyktynek Opactwo Przenajświętszej Trójcy, ul. Dworna 32,
 - remont klasztoru – III etap – remont elewacji wsch. poniżej cokołu – 20 000 zł.,
- 3) Katolicka Bursa Szkolna im. Księdza Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Łomży,
 - remont Katolickiej Bursy Szkolnej im. Ks. Kardynała Stefana Wyszyńskiego - remont klatki schodowej - I etap – 30 000 zł.,

2023 rok.

- 1) Katolicka Bursa Szkolna im. Księdza Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Łomży,

- remont zabytkowego budynku Katolickiej Bursy Szkolnej im. Księdza Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Łomży - remont klatki schodowej - II etap – 100 000 zł
- 2) Zakon Mniszek Benedyktynek Opactwo Przenajświętszej Trójcy, ul. Dworna 32,
 - remont klasztoru – III etap – remont elewacji od strony Wirydarza – 80 000 zł.,
- 3) Parafia Św. Michała Archanioła w Łomży - Katedra ul. Dworna 25
 - prace konserwatorskie obrazu Św. Mikołaja (XIX w) - 34 000 zł.,
- 4) Kościół Rektoralny pw. Wniebowzięcia NMP, Plac Papieża Jana Pawła II 1a,
 - prace przy stolarce okiennej – 100 000 zł.

2024 rok.

- 1) Wanda Górczyńska
 - remont dachu wraz z wymianą pokrycia budynku przy ul. Nowogrodzkiej 5 – 100 000.,
- 2) Kościół Rektoralny pw. Wniebowzięcia NMP, Plac Papieża Jana Pawła II 1a,
 - kontynuacja prac konserwatorskich przy elewacji – 100 000 zł.,
- 3) Diecezja Łomżyńska, Parafia Św. Michała Archanioła w Łomży, ul. Dworna 25,
 - wykonanie systemu alarmowania przeciwpożarowego w kościele pw. Św. Michała Archanioła – 60 000 zł.,
- 4) Katolicka Bursa Szkolna im. Księdza Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Łomży,
 - remont zabytkowego budynku Katolickiej Bursy Szkolnej im. Ks. Kardynała S. Wyszyńskiego w Łomży - remont instalacji przeciwpożarowej – 100 000 zł.

2. Wśród działań sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami Miasto Łomża pozyskało środki z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków oraz Wstępną Promesę Dofinansowania Inwestycji z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków. Ponadto remonty zabytkowych kamienic wykonano dzięki dofinansowaniu z Funduszu Dopłat w Banku Gospodarstwa Krajowego a remont i rewitalizację Starego Rynku przeprowadzono ze wsparciem Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020.

3. Miasto Łomża stara się wspierać wszelkie inicjatywy organizacji pozarządowych związane z ochroną zabytków i promocją opieki nad zabytkami. Od lat dofinansowywane były aplikacje składane w ramach otwartych konkursów ofert w zakresie kultury (m. in. „Znam zabytki mojego miasta – Katedra w Łomży, warsztaty

dla dzieci” oraz „Zabytkowo i klockowo – warsztaty zabytkowej architektury sakralnej miasta Łomża” realizowane przez Fundację Nowoczesny Konin (2019, 2020), „Spacery z historią Łomży” - Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im. Wagów (2019), Stowarzyszenie FORT - „Publikacja wydawnictwa ‘Obiekty obronne Ziemi Łomżyńskiej’ (2019) itp.). Niestety w latach 2022-24 nie przedłożono do tego konkursu projektów związanych stricte z tematyką zabytków. W 2021 roku ze środków miejskich pokryto wydanie książki „Śladami przedwojennej Łomży” opisującej najciekawsze obiekty architektoniczne. Miasto wspiera jedną z najstarszych, ciągłych inicjatyw dotyczących ochrony zabytków, czyli kwestę „Ratujemy łomżyńskie zabytki cmentarne” organizowaną od lat przez Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Łomżyńskiej.

Inną z form opieki nad zabytkami realizowaną przez Urząd Miejski jest monitorowanie stanu zachowania i dbanie o miejsca historyczne i groby żołnierskie.

Priorytet II

Miasto Łomża sukcesywnie realizuje zadania kompetencyjne dotyczące opieki nad zabytkami, jako potwierdzenie uznania znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju miasta.

W ramach działań na rzecz budowania zintegrowanego systemu ochrony dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego Rada Miejska Łomży uchwałą Nr 709/LXXXII/24 z dnia 28 lutego 2024 r. przyjęła Gminny Program Rewitalizacji Miasta Łomża na lata 2024-2034.

GPR to narzędzie stanowiące podstawę do prowadzenia procesu rewitalizacji na konkretnym fragmencie miasta, zwanym obszarem rewitalizacji. Jest to dokument strategiczny przyjęty przez Miasto, który dotyczy tej jego części, która w ogromnym stopniu pokrywa się z umiejscowieniem większości obiektów zabytkowych Łomży. Postanowienia GPR wpisują się w każdy z priorytetów Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami, za które uznano:

- a) rewaloryzację dziedzictwa kulturowego jako elementu rozwoju społeczno-gospodarczego miasta;
- b) ochronę i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego;
- c) badanie i dokumentację dziedzictwa kulturowego oraz promocję i edukację, służące budowaniu tożsamości miasta i mieszkańców.

Wśród Przedsięwzięć Podstawowych określonych w GPR i na terenie obszaru rewitalizacji znalazły się zabudowania zabytkowe, które wymagają kompleksowej przebudowy, wymiany wielu instalacji oraz termomodernizacji i energomodernizacji. Są to m.in. budynek Urzędu Miejskiego przy Starym Rynku; budynki I LO przy ul. Bernatowicza, II LO przy ul. Pl. Kościuszki i budynek III LO przy ul. Senatorskiej a także kamienica przy ul. Polowej 59. Działania związane z poprawą stanu technicznego tych budynków wiążą się z zachowaniem ich walorów historycznych i architektonicznych. Programem rewitalizacji objęto także zabytkowe obszary zielone tj. parki miejskie przy ul. Nowogrodzkiej (park im. Jakuba Wagi) i przy ul. Legionów (Park Ludowy).

W miarę możliwości i głównie w ramach działalności instytucji kultury oraz stowarzyszeń (ŁTN im. Wągów, PTH, TPZŁ) poszerzane są zasoby i ochrona dziedzictwa kulturowego miasta. Powiększane są zbiory i kolekcje dzięki darowiznom i zakupom wartościowych obiektów zabytkowych.

Priorytet III

1. Na bazie ewidencji zabytków stanowiącej integralną część Gminnego Programu Opieki Nad Zabytkami prowadzona jest w Urzędzie Miejskim dokumentacja zasobów dziedzictwa kulturowego miasta oraz monitorowanie ich stanu zachowania.

2. Jednym z ważniejszych elementów dostępu do informacji o dziedzictwie kulturowym miasta jest projekt „Szlaki Historyczne Łomży”, który zakłada oznakowanie miejskich szlaków i obiektów dziedzictwa kulturowego Łomży. Realizacji tego zadania towarzyszyło wydawnictwo (przewodnik) „Szlaki historyczne Łomży”. W 2023 uzupełniono je tablicami informacyjnymi dotyczącymi Starego Rynku i historycznego ratusza.

Drugą istotną formą promocji zabytków i dziedzictwa kulturowego jest stała zakładka na stronie internetowej Urzędu Miejskiego, zawierająca informacje o najważniejszych obiektach zabytkowych oraz Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łomża. Ponadto ważnym elementem turystyki kulturowej i promocji zabytków łomżyńskich jest działalność Punktu Informacji Turystycznej, gdzie dostępne są wydawnictwa dotyczące miasta i okolic oraz realizowane jest oprowadzanie po terenie miasta grup i turystów indywidualnych przez przewodnika.

Dostęp do swych zdigitalizowanych zbiorów (mając na uwadze również osoby mieszkające za granicą) oferuje Muzeum Północno-Mazowieckie w Łomży. Najpierw muzeum łomżyńskie otworzyło się na osoby ze szczególnymi potrzebami oraz turystów zagranicznych, którym od stycznia 2024 r. są udostępniane bezpłatne audioprzewodniki, mające wgrane ścieżki zwiedzania wystaw stałych w języku polskim, angielskim, video w polskim języku migowym oraz audiodeskrypcję. W kwietniu ofertę dostępności i popularyzacji zabytków dopełniła możliwość poznawania muzealnych zbiorów online na <https://lomza.zbiory-cyfrowe.pl/>

W 2023 r. uruchomiono aplikację mobilną Audioprzewodnik - "Zasmakuj w Łomży", która umożliwia w prosty i przyjemny sposób zwiedzanie miasta. Audiowycieczka jest podzielona na 2 trasy: krótką i długą. Pozwalają one na poznanie zabytków i elementów architektury Łomży. Rozpoczynają się na łomżyńskim Starym Rynku i wiodą przez ulice miasta pozwalając podziwiać takie miejsca jak Katedrę, zabytkowy cmentarz czy ulicę Żydowską. Można także wybrać się na sentymentalną wycieczkę do Synagogi Wielkiej. Aplikacja mobilna jest opracowana w języku polskim i angielskim oraz umożliwia wyznaczenie trasy do konkretnych punktów. Przedmiotowe działanie zrealizowano w ramach projektu pn. „Łomża – Miasto, w którym żyję i pracuję” w ramach Programu Rozwój Lokalny, finansowanego z Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2014-2021".

3. Rozwój edukacji i popularyzacji wiedzy o dziedzictwie kulturowym Łomży jest jednym z ważniejszych elementów opieki nad zabytkami. Uświadamianie społeczeństwu jakości, ilości oraz historii łomżyńskich obiektów zabytkowych jest realizowane zarówno przez Urząd Miejski jak i miejskie placówki kultury. Należałoby przypomnieć takie działania UM jak organizacja wieloelementowych imprez pt. Dni Wielokulturowej Łomży „Pod wspólnym niebem”, z tematyką dotyczącą łomżyńskiej architektury, organizacja wystaw „Od guberni do województwa”, „Od hali targowej do hali kultury” czy wystawa „Dawnych Jarmarków Czar”. Istotnym i trwałym elementem edukacyjnym są umieszczone na Starym Rynku plakaty wielkoformatowe ukazujące historię Starego Rynku oraz miniaturowa rekonstrukcja zabudowań wokół rynku, zniszczonych w czasie II wojny światowej.

Łomżyńskie instytucje kultury, a zwłaszcza Muzeum Północno – Mazowieckie i Miejska Biblioteka Publiczna od lat zajmują się kulturowym dziedzictwem Łomży w ramach działań statutowych. Instytucje mają w dorobku wiele wydawnictw, wystaw, konkursów, wykładów itp. Działań związanych z łomżyńskimi zabytkami.

W okresie sprawozdawczym w Muzeum Północno-Mazowieckim odbyło się:

2022 r.- 7 wykładów powiązanych tematycznie z zabytkami Łomży, 2 spacer historyczne

2023 r.- 10 wykładów, 8 spacerów historycznych

2024 r.- 6 wykładów.

Łącznie: 23 wykłady (prelekcje i 10 spacerów historycznych pośród oryginalnych obiektów zabytkowych.)

Działania Miejskiej Biblioteki Publicznej w Łomży związane z zabytkami łomżyńskimi w okresie od maja 2022 r.

1. Projekt „Ku Niepodległej # Łomża” (kwiecień - maj 2022 r.)

W ramach projektu były przeprowadzone następujące działania, mające związek z łomżyńskimi zabytkami:

- spacer łomżyńskimi śladami Prymasa Tysiąclecia (łomżyńska Katedra, Pałac Biskupi, Wyższe Seminarium Duchowne mieszczące się w dawnym pałacu gubernatorskim)

- prelekcja pracownika Muzeum Północno-Mazowieckiego na temat wydarzeń 1918 r. w Łomży. Po spotkaniu w Domku Pastora, prelegent oprowadzał uczestników po miejscach związanych z tymi wydarzeniami, prezentując obiekty z epoki (w tym obiekty zabytkowe).

- jedno ze spotkań realizowanego projektu odbyło się w zabytkowym dworcu rodziny Lutosławskich w Drozdowie.

2. Projekt „Gloria victis. Powstanie Styczniowe na ziemi łomżyńskiej” (20.06-7.11.2023) W ramach tego projektu był m.in. przeprowadzony spacer śladami działań powstańczych na terenie Łomży (historyczne miejsce straceń tzw. „mokra łączka”, zabytkowy cmentarz katedralny)

3. W Dziale Informacyjno-Bibliograficznym biblioteki (ul. Długa 13) eksponowana jest wystawa stała zawierająca kopie grafik Władysława Petruka, przedstawiające zabytki łomżyńskie.

4. Na blogu Filii nr 6 <https://filianr6lomza.blogspot.com/> prowadzony jest cykl „Łomżyńska Zagadka Fotograficzna”, gdzie w każdą środę prezentowane jest jedno zdjęcie przedstawiające charakterystyczne miejsce lub obiekt (często jest to zabytek) naszego miasta. Zadaniem czytelników jest odgadnięcie, co jest przedstawione na zdjęciu (2022r. – 35 zagadek, 2023 r. – 52 zagadki, 2024 r. – 24 zagadki).

5. W siedzibie Filii nr 6 jest realizowany cykl spotkań z historykiem pod hasłem „Wędrówki po dawnej Łomży”, podczas której prelegent w formie gawędy historycznej przybliży obecnym na spotkaniu czytelnikom informacje dotyczące przeszłości naszego miasta (w tym też jego obiekty zabytkowe). Zajęcia są wzbogacane prezentacją zdjęć tych miejsc i obiektów. Wśród tematów było 5 wykładów dr. Jerzego Jastrzębskiego z MP-M na temat dawnych ulic i placów łomżyńskich.

W roku 2024 kontynuowano cykl prelekcji poświęconych historii Łomży w formie wirtualnych wędrówek dawnymi ulicami. W ramach cyklu „Inspirujące wtorki” odbyły się 4 spotkania z dr. Jerzym Jastrzębskim. Tematyka, oparta na archiwalnych fotografiach, dotyczyła głównie okresu II wojny światowej, zniszczeń oraz powojennej odbudowy miasta.

W 2023 roku, w Teatrze Lalki i Aktora w Łomży, miała miejsce premiera sztuki „Kino Mirage” czyli sentymentalna podróż po nieistniejących już uliczkach i budynkach przedwojennej Łomży. Spektakl ten jest dobrym przykładem edukacji o zabytkach poprzez sztukę najmłodszego pokolenia.

IV. Podsumowanie

Podsumowując sprawozdanie z realizacji w latach 2021-2022 Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Łomży na lata 2022-2024 należy podkreślić, że dużo założonych w nim celów zostało zrealizowanych. Na szczególną uwagę zasługują warte miliony złotych inwestycje związane z rewitalizacją obiektów wpisanych do rejestru zabytków, a także działania mające charakter edukacyjno-popularyzatorski realizowane zarówno przez Urząd Miejski i - przede wszystkim - przez łomżyńskie jednostki kultury.

Realizacja celów sformułowanych w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami Miasta Łomży na lata 2022-2025 wpisuje się w szerszą strategię urbanistycznego rozwoju miasta i inne programy, takie jak Strategia Rozwoju Miasta Łomża do roku 2030 czy Gminny Program Rewitalizacji, gdzie oprócz zachowania w jak najlepszej kondycji zabytków i obszarów objętych ochroną konserwatorską, władze miasta przywiązują także dużą uwagę do dostosowania przestrzeni miejskiej do nowoczesnych i komfortowych standardów życia mieszkańców.

GLÓWNY SPECJALISTA
Roman Borawski

NACZELNIK
Wydziału Kultury, Sportu
i Inicjatyw Społecznych
Kornelia Duda

